

REGERINGSKANSLIET

Sudan (48)

89

Utrikesdepartementet

7/7-09

Mänskliga rättigheter i Sudan 2003

Sammanfattning

Inbördeskriget i Sudan har pågått sedan året före Sudans självständighet 1956, med avbrott för perioden 1972-1983. Ett fredsavtal mellan de stridande parterna kan eventuellt komma att slutas inom de kommande månaderna i början av 2004.

Ca 80 % av Sudans befolkning bedöms leva under fattigdomsstrecket. BNP per invånare år 2001 var 395 USD. Landet ligger på plats 138 av 175 länder på FN:s index från 2003 över mänsklig levnadsstandard. Åratal av krig och återkommande torka har lett till en kronisk brist på hälsovård, rent vatten och utbildning. En stor del av befolkningen, främst i södra Sudan är i det närmaste totalt beroende av humanitärt bistånd.

De demokratiska traditionerna är svaga. Förvaltning och rättsväsende lider av svår resursbrist. Sudan styrs av "The National Congress" (NC) under ledning av president Omar Hassan al-Beshir. NC har en stor majoritet av de 400 platserna i parlamentet. Presidenten utser själv ledamöter till 136 av dessa platser. Rättsväsendet är inte oberoende, utan under starkt inflytande av regeringen. Undantagstillstånd har rått i Sudan sedan 1999.

MR-situationen i landet är otillfredsställande. MR-organisationer som Amnesty International och Human Rights Watch har rapporterat om frekventa övergrepp i de regeringskontrollerade områdena mot enskilda från framförallt militär och polis i form av mord, tortyr, misshandel, våldtäkter och bortrövanden. Det har också förekommit rapporter om MR-övergrepp i de områden i södra Sudan som kontrolleras av SPLM/SPLA. P.g.a. inbördeskriget är dock tillgången till information mer begränsad vad gäller förhållandena i södra Sudan. Amnesty International har konstaterat att MR-övergrepp begås på båda sidor av konflikten.

Situationen för de mänskliga rättigheterna har under 2002 och 2003 varit särskilt svår i Darfur i västra Sudan där en konflikt som pågått under minst 20 år mellan bönder och nomadbefolkning urartade under 2002. Regeringstroget milis har anfallit civila mål. Hundratals byar har bränts till marken. Detta har resulterat i mellan 600 000 till 700 000 internflyktingar och ca 100 000 flyktingar som sökt skydd i grannlandet Tchad.

Mediafriheten är begränsad i Sudan trots att president Beshir under året gjort utspel om att begränsningar för den fria pressen skall upphöra. Det kan dock noteras att en ny tidning "Sudan Mirror", som trycks i Nairobi, har börjat spridas i södra Sudan.

På MR-området verkar ett antal lokala MR-organisationer i landet. ICRC är verksamt och försöker hålla kontakt med fångar på båda sidor av konflikten.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna för mänskliga rättigheter

Sudan har ratificerat:

- Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR). Man har dock inte undertecknat något av de två protokollen till ICCPR av vilket det andra protokollet avser att avskaffa dödsstraffet.
- Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR)
- Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD)
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC)
- Flyktingkonventionen

Sudan har även anslutit sig till den Afrikanska stadgan om mänskliga rättigheter och folkens rättigheter.

Sudan har undertecknat men inte ratificerat:

- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT)

Sudan har varken undertecknat eller ratificerat FN:s konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CEDAW)

Sudan rapporterar inte enligt ICESCR, ICERD, eller CRC.

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr
I Darfur har respekten för mänskliga rättigheter avsevärt försämrats under 2002-2003. Situationen i Darfur har sin grund i en konflikt mellan bönder och nomadstammar i västra Sudan. Konflikten har lett till allvarlig blodsutgjutelse mellan de två grupperna. Regeringen har satt in militär för att få stopp på

oroligheterna. Detta har ökat på våldspiralen med ett antal brott mot de mänskliga rättigheterna som följd. I februari 2003 bildade delar av den jordbrukande befolkningen "Sudan Liberation Army", enligt uppgift som en reaktion på regeringens oförmåga att skydda dem från överfall från nomadstammar. SLA genomförde ett antal attacker mot militära regeringsinstallationer. Sudans regering har svarat med att bl.a. bomba civila mål. Enligt uppgift från Amnesty International genomfördes en dylik bombräd i Darfur den 22 juni resulterande i sex döda civilpersoner. Enligt uppgift har regeringen under 2003 fängslat dussintals personer i Darfur utan att deras familjer vet var de befinner sig, d.v.s. det handlar i praktiken om försvinnanden.

Konstitutionen förbjuder tortyr. Enligt uppgift från Amnesty International minskade tortyren i Sudan från 1997 och framåt. Under 2003 har dock rapporter om tortyr ökat, detta främst beroende på den tilltagande konflikten i Darfur.

Enligt Amnesty International utförs tortyr främst av regeringens säkerhetsstyrkor och riktar sig mot oppositionella till regeringen. Enligt uppgift sker tortyren framförallt i s.k. "detention centers" administrerade av säkerhetsstyrkorna.

I samband med studentdemonstrationer år 2002, bl.a. vid universitetet i Khartoum, sattes säkerhetsstyrkorna in mot studenterna. Ett flertal studenter arresterades, hölls fängslade under lång tid utan rättegång och utsattes för omild behandling och tortyr. Detta har delvis fortsatt under 2003. I samband med studentprotester i mars 2003 vid Bakht Er Ruda Universitet, söder om Khartoum och El-Nilein Universitet i Khartoum fängslades en antal studenter av säkerhetsstyrkorna. Två studenter dödades vid dessa oroligheter.

Det förekommer rapporter om att såväl regeringsstyrkor som SPLA-styrkor attackerar civila bosättningar och bortrövar särskilt kvinnor och barn. Vissa av dessa personer sätts i tvångsarbete eller tvångsrekryteras till militärtjänst.

Den sudanesiska regeringen har upprättat ett organ med namnet "Committee to Eradicate the Adbuction of Women and Children" (CEWAC). Kommittén har rapporterat att man under 2002 lyckades återförenera ett antal bortförda personer med sina familjer.

I enlighet med sharia tillämpas straff som amputering och prygel. Regeringen har dock officiellt undantagit de tio staterna i södra Sudan från fysisk bestraffning baserad på sharia.

Enligt uppgift är förhållandena i fängelserna svåra. Fängelserna är överbefolkade, de sanitära förhållandena undermåliga och det finns inte tillräckligt med mat till fångarna.

4. Dödsstraff

Amnesty International rapporterade att minst 40 utdömda dödsstraff verkställdes under 2002 och att mer än 120 personer dömdes till döden.

Antalet utdömda och verkställda dödsstraff synes ha minskat under 2003. I Darfur dömdes i april 26 personer till döden varav en person var endast 15 år gammal. I juni dömdes ytterligare nio personer till döden i Darfur. I januari verkställdes tre dödsstraff.

Enligt strafflagen kan dödsstraff utdömas för bl.a. mord och dråp samt för ett antal brott som rör rikets säkerhet.

5. Rättssäkerhet

Domstolarna är inte oberoende i Sudan utan står under starkt inflytande av regeringen och presidenten. De undantagslagar som infördes 1999 har ytterligare ökat presidentens inflytande över rättsväsendet. Chefsdomaren för högsta domstolen nomineras av en särskild kommitté och utses sedan av presidenten.

Presidenten utser konstitutionsdomstolens sju medlemmar. Domstolsväsendet består av fyra olika domstolar; reguljära domstolar för både brottmål och civilmål, särskilda säkerhetsdomstolar, militära domstolar och domstolar för lösande av stamrelaterade tvister. Sharia tillämpas i norra Sudan men inte i landets södra delar.

Konstitutionen garanterar rättvisa rättegångar. I praktiken respekteras inte alltid detta. Vad gäller de militära rättegångarna är ofta dessa hemliga och summariska.

Specialdomstolarna med blandad sammansättning av såväl militära som civila domare hanterar säkerhetsrelaterade mål. I samband med dessa rättegångar har försvarsadvokaten en begränsad möjlighet att försvara sin klient.

Under år 2001 införde regeringen specialdomstolar i nordvästra och södra Darfur. Jurisdiktionen för domstolarna kom bl.a. att omfatta rån, grova våldsbrott (s.k. banditbrott), olaga innehav av vapen och brott relaterade till rikets säkerhet. Domstolarna bestod av militära och civila domare. De åtalade tilläts inte ha försvarsadvokat. Rättegångarna var summariska och domslut lämnades snabbt. Specialdomstolarna har utdömt ett antal dödsstraff, amputeringar och långa fängelsestraff. Dessa domstolar existerar i praktiken

fortfarande. Kompositionen av domare har ändrats till endast civila sådana. En viss möjlighet till överklagande har införts.

I SPLM-kontrollerade områden i södra Sudan tillämpas en strafflag från 1925. I praktiken fungerar dock domstolsväsendet endast i begränsad utsträckning p.g.a. problem bl.a. med infrastruktur och transporter. SPLM erkänner traditionella domstolar för bl.a. lösande av familjerättsliga tvister.

Straffbarhetsåldern framgår inte tydligt av strafflagen. Det talas i strafflagens paragraf 9 om att straffbarhet inträffar i samband med att barnet nått puberteten. I praktiken tycks dock 16 år vara den straffbarhetsålder som tillämpas.

Det förekommer frekventa uppgifter om att kvinnor, särskilt i läger för internflyktingar, utsätts för övergrepp som våldtäkt av polis och militär. Få av dessa övergrepp tycks leda till domstolssak.

Den sudanesiska regeringen har meddelat att man överväger att inrätta en MR-kommission i landet. Det är fortfarande oklart när detta kan komma att ske och vilka befogenheter kommissionen kan komma att få vad gäller möjligheterna att hantera anmälningar från enskilda om brott mot de mänskliga rättigheterna.

6. Personlig frihet

Konstitutionen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Enligt konstitutionen och strafflagen kan en person frihetsberövas i tre dagar utan åtal. Detta kan förlängas i 30 dagar efter beslut av chefen för säkerhetstjänsten och sedan i ytterligare 30 dagar efter godkännande av åklagarmyndigheten. Enligt "National Security Act", som har företräde framför strafflagen, kan en person, misstänkt för brott mot landets säkerhet, hållas fängslad i tre månader utan åtal och detta kan sedan förlängas i ytterligare tre månader efter beslut av chefen för säkerhetstjänsten. Dessa bestämmelser har satts åt sidan av det undantagstillstånd som råder i Sudan. Det förekommer uppgifter om att personer arresterats av regeringens säkerhetstjänst och sedan hållits fängslade under långa tider på okänd plats utan möjligheter till kontakt med advokat eller familj. De godtyckliga frihetsberövandena tycks ha fortsatt under 2003, dock synes omfattningen ha minskat.

Det mest kända fallet i Sudan vad gäller långvarigt fängslande utan dom gäller Hassan al-Turabi, bl.a. tidigare talman i Sudans parlament. Turabi frisläpptes i mitten på oktober efter att ha hållits fängslad i mer än två år utan dom. Turabi har bl.a. anklagats för att tillsammans med SPLM/SPLA ha konspirerat mot Sudan. Den konstitutionella domstolen har tidigare vid två tillfällen beordrat att Turabi skall frisläppas. President Beshir har då ingripit och med hänvisning

till undagtagslagarna utfärdat ett dekret om att Turabi fortsatt skall kvarbli i fängsligt förvar, numera under del av tiden husarrest.

Konstitutionen garanterar rätten att fritt röra sig i landet samt att fritt resa in och ut ur landet. I praktiken har dock regeringen begränsat dessa rättigheter. Utlänningar behöver tillstånd för att resa utanför Khartoum, vilket många gånger är svårt att få.

Presidenten utfärdade ett dekret i augusti 2003 av vilket framgår att samtliga reserestriktioner för resa inom landet upphör, men undantag för konfliktområden. I praktiken har ännu inga lättnader skett av restriktionerna.

Kravet på formellt utresevisum har avskaffats. I praktiken är det dock fortfarande förknippat med omständliga procedurer för att få tillstånd att lämna landet. Tillstånd för utresa stämplas i dag inte in i passet utan på ett särskilt separat dokument. Vissa oppositionella till regeringen kan ha fortsatt svårt att resa ut ur Sudan. Det synes i dagslaget inte föreligga några problem för medborgare i Sudan att få ett pass utfärdat. Kvinnors möjlighet att resa utomlands är fortfarande kopplat till kravet på tillstånd från deras make eller närmaste manlige släkting. Denna regel förefaller dock enligt uppgift inte ha tillämpats strikt. -

I områden kontrollerade av SPLM/SPLA har befolkningens rörelsefrihet varit begränsad. Personer från norra Sudan eller från regeringskontrollerade områden har inte getts tillstånd att resa in i SPLM/SPLA-områden.

7. Strafffrihet

Strafffrihet för övergrepp begångna av polis och militär är utbrett i Sudan. Regeringen har sagt sig vilja ställa ansvariga för övergrepp inom bl.a. säkerhetspolisen inför rätta. Denna vilja synes dock ännu inte ha lett till några praktiska åtgärder. Strafffriheten för bl.a. polis och militär leder till att förtroendet för dessa institutioner urholkas bland befolkningen.

8. Yttrande- och mediafrihet

Konstitutionen garanterar yttrande-, åsikts- och pressfrihet. I praktiken är dock dessa friheter inskränkta. Myndigheterna tillämpar censur av oönskade och kritiska artiklar. Det inträffar att journalister arresteras och granskande tidningar suspenderas. I mars 2003 konfiskerades samtliga exemplar av "Khartoum Monitor", den enda tidning i Sudan som företräder söderns intressen. Den 8 maj trängde säkerhetsstyrkorna in på tidningens redaktion och stängde tidningen. Den 12 augusti publicerades ett presidentdekret som avskaffar all censur av tidningar. Det har dock i praktiken inte gett några synliga resultat. En ny tidning "Sudan Mirror", vilken trycks i Kenya, har börjat

spridas i södra Sudan. Tidningen skrivs av sudaneser både inifrån Sudan och sudaneser i exil. Tidningen är politiskt oberoende och stöds bl.a. av Norge, Nederländerna och USA.

Radio och TV står under direkt kontroll av regeringen och endast material som är godkänt av en särskild censor får sändas. Tillgången till satellit TV-kanaler och utländska radiokanaler är god.

Vad gäller mötesfrihet krävs enligt rådande undantagslagar tillstånd från regering för möten som involverar mer än fem personer. Polisen har rutinmässigt ingripit mot möten som inte varit sanktionerade av regeringen.

Föreningsfriheten är kraftigt inskränkt av regeringen. I praktiken har de traditionella partierna, sedan undantagslagar införts, varit förbjudna att verka i Sudan. En viss uppmjukning har dock skett under året. Diplomater och utländska organisationers möjligheter att ha kontakt med politiska organisationer i Sudan har förbättrats under året.

Konstitutionen garanterar religionsfrihet. I praktiken har dock regeringen behandlat islam som en statsreligion. De tio staterna i södra Sudan har emellertid undantagits från sharia. Förföljelse och övergrepp mot kristna i norra Sudan är utbrett men verkar ha minskat det senaste året.

De kristna kyrkorna känner sig diskriminerade vad gäller möjligheten att få inresevisum för utländska missionärer och präster, vilket enligt uppgift medvetet fördröjs av myndigheterna.

9. De politiska institutionerna

President och parlamentsval hölls i december 2000. Valen kantades av allvarliga anklagelser om valfusk, manipulationer av väljarregistrering etc. I stort sett samtliga oppositionspartier bojkottade valet. President Beshir omvaldes till ytterligare en femårsperiod och "National Congress" fick en stor majoritet av parlamentets 400 platser. Presidenten utser för övrigt själv ledamöterna till 136 av dessa platser. En ny konstitution infördes under 1999. Senare samma år suspenderades konstitutionen och undantagstillstånd infördes som sedan har förlängts på årsbasis.

Politiska partier är tillåtna enligt sudanesisk lag. Oppositionspartiernas möjlighet att verka har dock begränsats av regeringen. Av de i dagsläget 22 registrerade politiska partierna är samtliga regeringsvänliga.

Situationen för oppositionspartierna har förbättrats något under året. Trots att de inte är registrerade så tillåts de att ägna sig åt viss politisk verksamhet. Partierna har dock inte möjlighet att hålla offentliga politiska möten.

Kvinnor har rösträtt. Det finns tolv kvinnliga medlemmar av parlamentet samt två kvinnliga ministrar i regeringen.

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Konstitutionen säkerställer rättigheten att bilda och gå med i fackföreningar. I praktiken har regeringen inskränkt denna rätt. Endast den regeringskontrollerade "Sudan Workers Trade Union Federation" (SWTUF) är tillåten, övriga fackföreningar är förbjudna. Förhandlingsfriheten är också inskränkt. Processen för lönesättning domineras av regeringen men sker formellt via ett samrådsförfarande mellan regeringen, SWTUF och arbetsgivarna.

Konstitutionen förbjuder tvångsarbete. Trots detta förekommer tvångsarbete särskilt i områden drabbade av inbördeskriget. Särskilt utsatta grupper är kvinnor och barn.

Minimilönen för en arbetare var år 2002 ca 26 USD/månad, vilket inte kan anses tillräckligt för en skälig levnadsstandard. Arbetsveckan är enligt lag begränsad till sex dagar per vecka och åtta timmar per dag. Detta respekteras i allmänhet.

Sudan har ratificerat följande av ILO:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Föreningsfrihet och förhandlingsrätt, nr 98
 - Icke-diskriminering i arbetslivet, nr 111
 - Förbud mot tvångsarbete, nr 29 och 105
 - Förbud mot barnarbete, nr 138 och 182
- Konventionerna tillämpas endast i begränsad utsträckning.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsovården är bristfällig. P.g.a. inbördeskriget ges i stort sett all hälsovård i konfliktområdena via humanitärt bistånd. Denna hälsovård beräknas nå endast 60 % av befolkningen.

Det råder stort brist på utbildad sjukvårdspersonal i södra Sudan. Malaria, diarré och luftvägsinfektioner är de allvarligaste och mest utbredda sjukdomarna. Spridningen av HIV/AIDS sker i allt snabbare takt. Undernäring är ett stort problem särskilt bland barn. Barnadödligheten beräknas uppgå till omkring 68 barn per 1000 födda. Ca 40 % av befolkningen har tillgång till rent vatten.

Under perioden 1998-2000 beräknas regeringen ha satsat ca 0,7-0,9 % av BNP på hälsosektorn eller 5,4-8,5 % av statsutgifterna.

12. Rätten till utbildning

Skolgången i Sudan är obligatorisk t.o.m. klass åtta. Antalet elever som skrivs in i skolan är dock sjunkande jämfört med de 61% inskrivna elever 1990. Det föreligger också stora skillnader mellan de olika regionerna i Sudan och mellan pojkar och flickor. Under 2002 var 78% av alla skolpliktiga barn inskrivna i skolundervisning i Khartoum jämfört med endast 26 % i södra Darfur. I södra Sudan påbörjar mindre än 15 % av de skolpliktiga barnen skolan. I de norra urbana delarna av landet har flickor i stort sett samma tillgång till skolutbildning som pojkar. I övrigt är flickors tillgång till utbildning mer begränsad. I södra Sudan varierar andelen flickor i skolan mellan 1-16 %. Många flickor lämnar dessutom skolan innan avslutad utbildning. Detta bland annat p.g.a. att de förväntas arbeta i hemmet.

Det beräknas att relativt få av landets internflyktingar har tillgång till skolutbildning.

Kvinnor är väl representerade vad gäller utbildning på universitetsnivå. Förklaringen till detta är bl.a. att många män måste göra militärtjänst. Under perioden 1998-2000 beräknas den sudanesiska regeringen ha satsat mellan 1-1,5 % av BNP på utbildningssektorn vilket år 2000 motsvarade 9.5 % av statsutgifterna.

13. Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

En tillfredsställande levnadsstandard är en utopi för en stor del av den sudanesiska befolkningen. Ca 80 % av landets befolkning bedöms leva under fattigdomsstrecket. Inbördeskrig och torka har resulterat i att ca 4,5 miljoner människor lever som internflyktingar under svåra förhållanden. Basen för ekonomin är jordbruket, från vilken ca 80 % av befolkningen beräknas få sin huvudsakliga inkomst. Jordbrukets relativa ineffektivitet och sårbarhet för torka, tillsammans med den pågående konflikten har inneburit att delar av landet är i stort sett helt beroende av matbistånd.

14. Kvinnans ställning

Sudan har varken undertecknat eller ratificerat FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. (CEDAW). På FN:s index år 2003 för könsrelaterad utveckling ligger Sudan på plats 138 av 175 länder. I konstitutionen sägs att staten skall befria kvinnan från orättvisor och uppmuntra hennes roll inom familjen och i det offentliga livet.

Kvinnors och flickors situation är mycket utsatt i Sudan. Kvinnor gifts bort i unga år genom arrangerade äktenskap, och havandeskap i tidig ålder är vanligt. Våld mot kvinnor är ett stort problem i Sudan. De kvinnor som är

internflyktingar är särskilt utsatta. Såväl SPLA som regeringsstyrkorna gör sig skyldiga till bl.a. bortrövanden och våldtäkter mot kvinnor.

Kvinnlig könsstympning är utbredd särskilt i landets norra delar. Ca 90 % av kvinnorna i norra Sudan är könsstympade, med allvarliga hälsoproblem som följd. Könsstympning är inte olagligt under strafflagen. Regeringen säger sig dock officiellt vara emot detta men har inte vidtagit några åtgärder för att avskaffa bruket av könsstympning.

Prostitution är ett växande problem. Det förekommer att kvinnor döms till inhumana bestraffningar, i form av prygel, för att ha varit otrogna i fall där motsvarande beteende från en mans sida i normalfallet skulle bli ostraffat.

15. Barnets rättigheter

Sudan har ratificerat barnkonventionen. Problemen är emellertid stora. Som nämnts ovan går långt ifrån alla barn i skola, bl.a. därför att det saknas tillräckligt antal skolor och att barnen behövs som arbetskraft. I det sammanhanget kan det konstateras att bortrövande av barn från södra Sudan som sedan säljs som billig arbetskraft är ett allvarligt problem. Regeringen har i praktiken gjort mycket lite för att komma till rätta med barnarbete. Enligt uppgift förekommer det att barn så unga som 10-12 år arbetar i fabriker och i jordbruket.

Det förekommer vidare att barn tvångsmässigt rekryteras som soldater till såväl den sudanesiska regeringens armé, regeringstrogen milis och till SPLA. Såväl den sudanesiska regeringen som SPLA har dock sagt sig vilja demobilisera sina barnsoldater. SPLA har, enligt uppgift, med bistånd av UNICEF och Röda Korset redan demobiliserat 3000 barnsoldater. Antal gatubarn ökar, enligt UNICEF:s beräkningar. I dagsläget antas det finnas ca 30 000 gatubarn bara i Khartoum.

Det förekommer att barn hålls fängslade dels som ett resultat av att de begått brottsliga gärningar men också i många fall beroende på att deras mor dömts till fängelse.

16. Olika befolkningsgruppers situation

Sudan finns det mer än 500 olika befolkningsgrupper och mer än 130 språk. I de regeringskontrollerade områdena utgör muslimerna en majoritet av befolkningen på ca 28 miljoner människor. Muslimerna har traditionellt dominerat regeringen. De etniska grupperna i södra Sudan, vilka utgör omkring fyra miljoner människor, har utkämpat ett inbördeskrig för självständighet eller någon form av regionalt självbestämmande.

Diskriminering förekommer bl.a. på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet. Det krävs t.ex. avklarat inträdesprov i arabiska för att få påbörja universitetsutbildning i norra Sudan, vilket försvårar för många studenter från södra Sudan.

17. Homosexuellas situation

Homosexuella handlingar är straffbara enligt sudanesisk lag. Straffskalan sträcker sig från prygel (100 piskrapp) till högst fem års fängelse. Att leva öppet som homosexuell får anses vara förknippat med stora svårigheter.

18. Flyktingars rättigheter

Sudan har anslutit sig till 1951 års flyktingkonvention och varit generös med att ge fristad åt flyktingar från grannländerna. Sudan hyser ca 350 000 flyktingar från i huvudsak Eritrea, Etiopien, Tchad, Uganda och Somalia.

Det beräknas p.g.a. inbördeskriget finnas ca 4,5 miljoner internflyktingar i Sudan. Många av dessa lever under slumliknande förhållanden i Khartoum-området och i internflyktingläger. Något mindre än hälften av internflyktingarna befinner sig i läger i södra Sudan. Hälssituationen för internflyktingarna är allvarlig. I de områden där säkerheten gjort det möjligt att etablera hälsocentraler kan det noteras en viss förbättring, bl.a. vad gäller nutritionsvärden för barn. Ca 500 000 sudaneser befinner sig i grannländerna som flyktingar. Oroligheterna i Darfur i västra Sudan under 2002-2003 har skapat en ny ström av flyktingar från Sudan till bl.a. Tchad.

19. Funktionshindrades situation

Det saknas uppgifter om hur många människor det finns i Sudan med funktionshinder. Det förekommer inga uppgifter om att funktionshindrade diskrimineras. Enligt sudanesisk lag skall människor med funktionshinder ges samma rätt till utbildning som övriga medborgare. I praktiken ges de en mycket begränsad hjälp och är i många fall hänvisade till tiggeri.

Antalet funktionshindrade personer som behöver proteser och andra hjälpmedel har stadigt ökat under det pågående inbördeskriget, inte minst beroende på att många soldater och civila drabbats av minskador.

Det finns endast ett mentalsjukhus i Sudan, beläget i Khartoum. Sjukhuset anses dock mycket nedslitet och omodernt såväl vad gäller utrustning som behandlingsmetoder.

20. Oberoende MR-organisationer

Det finns i Sudan ett antal oberoende lokala NGO:s. Bland dessa är några utpräglade MR-organisationer, bl.a. "Sudanese Human Rights Group". Organisationerna är begränsade bl.a. så till vida att de inte kan bedriva direkt politisk aktivitet. Någon egentlig dialog synes inte förekomma mellan dessa organisationer och regeringen.

Det finns en lagstiftning som föreskriver att NGO:s måste registreras för att kunna verka i Sudan.

Säkerhetspolisen gör då och då vad som synes vara slumpmässiga tillslag mot lokala NGO:s t.ex. i samband med möten och seminarier. Amnesty International har dokumenterat ett antal fall där lokala MR-aktivister blivit utsatta för förföljelse och fängslande av säkerhetsstyrkorna.

21. Fältverksamhet eller rådgivning på MR-området

FN:s Högkommissarie för mänskliga rättigheter är aktiv med att organisera kurser i mänskliga rättigheter för polis, säkerhetspolis, fängelsepersonal etc. Mandatet för FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter avslutades i april i år.

ICRC finns på plats i Sudan och ägnar sig i huvudsak åt humanitär verksamhet. En annan viktig del av ICRC:s verksamhet är att besöka krigsfångar på båda sidor av konflikten. ICRC har ännu inte getts tillträde till de krigsfångar som hålls av den sudanesiska regeringen. ICRC ger också utbildning om Genevekonventionen för polis och militär både i norra och södra Sudan.

Svenska Rädda Barnen har viss utbildning om konventionen om barnets rättigheter för militär och polis i norra Sudan.